

Asia: VN/35314/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Reserviläisliitto ry on yli 51 000 jäsenen muodostama keskusjärjestö. Liiton tehtävänä on toimia jäsenyhdistystensä aatteellisena ja toiminnallisena yhdyssiteenä valtakunnan turvallisuutta edistävää toimintaa tukien.

Reserviläisliitto pitää valitettavana, ettei sitä ole kuultu valmisteluvaiheen aikana eikä lakiesityksestä ole pyydetty lausuntopyyntöä liitolta. Liitto haluaa antaa lausunnon asevelvollisuutta koskevasta asiasta, koska siviilipalveluslain muutoksia on perusteltu muun muassa sotilaallista tai aseellista maanpuolustusta, varusmiespalvelusta, naisten vapaaehtoisen asepalvelusta ja reserviä koskevilla asioilla. Lakiesityksessä on huomioitu pyrkimys yhdenmukaiseen malliin ja tulkintoihin siviilipalvelusta koskevan sääntelyn ja asevelvollisuuslain kesken, siltä osin kuin se on mahdollista.

Lakiesitys on kokonaisuutena hyvin valmisteltu ja vastaa parlamentaarisen asevelvollisuuskomitean mietintöä kytkemällä siviilipalvelusjärjestelmä nykyistä selkeämmin kokonaisturvallisuuden toimintamalliin erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Julkiselle hallinnolle ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus huomioida valmiussuunnittelussa siviilipalvelusvelvollisten hyödyntäminen. Siviilipalveluskeskukselle ehdotetaan myös uutta tehtävää, joka kattaisi varautumisen siviilipalveluksen toimeenpanoon poikkeusoloissa sekä tätä koskevan viranomaisyhteistyön.

Lakiin lisättävät säännökset siviilipalveluksen reservin palveluksesta ja kytkemällä siviilipalveluksen reservin palvelus valmiuslaissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin ovat kannatettavia. Käytännön toimeenpano tulee viemää vuosia ja vaatii eri toimijoilta runsaasti suunnittelutyötä.

Lakiesityksessä ei ole juurikaan mainintoja mahdollisista lisäresurssitarpeista esitettyjen tehtävien toteuttamiseksi. Lakitekstin perusteluissa on kohtia, joiden perusteella ei voi vielä olla täysin vakuuttunut siitä, että järjestelmä tulee toimimaan käytännössä lakiesityksessä esitetyllä tavalla. Lausunnossa ei oteta kantaa valmistelutyön aikana esille tulleisiin muihin vaihtoehtoihin muuten kuin toteamalla, että siviilipalvelusrekisterin ja mahdollisen varautumisrekisterin osalta olisi selvitettävä synergiat. Positiivista on se, että tietoja aiotaan yhdenmukaistaa asevelvollisuusrekisterin kanssa.

Reserviläisliitto pitää erityisen hyvänä sitä, että asevelvollisuuslaissa säädetyn palveluksen ja siviilipalveluksen välillä siirtymistä joustavoitetaan siten, että aloitetusta siviilipalveluksesta voi vaihtaa varusmiespalvelukseen ja Puolustusvoimien reservistä siviilipalvelukseen hakeutunut henkilö voi palata takaisin Puolustusvoimien reserviin riippumatta siitä, onko hän aloittanut täydennyspalveluksen.

Voimassa olevassa siviilipalveluslaissa huomioidaan vain terveydelliset palveluskelpoisuuteen liittyvät esteet. Ehdotuksessa on esitetty näiden lisäksi muita syitä, jotka vaikuttavat palveluskelpoisuuteen. Perusteluissa ei ole tuotu esille, miten nämä syyt suhteutuvat varusmiespalvelusta tai reserviläisiä koskeviin määräyksiin ja ovatko ne sovellettavissa kaikkiin osapuoliin.

Lakiesityksessä on huomioitu muut kuin suomea ja ruotsia äidinkielenään puhuvat siten, että siviilipalvelusrekisteriin ehdotetaan lisättäväksi äidinkielen rinnalle tieto viestintäkielestä, joka voisi olla suomen ja ruotsin lisäksi englanti (90 §). Suomessa on kaksi virallista kieltä, jolloin on perusteltua, että kohta 4 äidinkieli on joko suomi tai ruotsi. Viestintäkieli esitetään lisättäväksi uutena kohtana tämän jälkeen kohdaksi 5 muiden siirtyessä vastaavasti yhdellä eteenpäin.

Reserviläisliitto haluaa lausunnossaan kiinnittää erityistä huomioita hakijan vakaumukseen, sen käsittelyyn ja ehdottaa ase- ja ampumalakiin tehtäviä tarkennuksia aseluvan myöntämisen perusteista. Varusmiespalveluksen suorittaminen tulee olla asevelvollisuuden suorittamisen ensisijainen tapa ja siviilipalveluksen tarkoituksena on mahdollistaa asevelvollisuuden suorittaminen vakaumuksen huomioivalla tavalla.

Hyväksyttävien siviilipalvelushakemusten perustana on vakaumukseen perustuvat, asevelvollisuuslaissa säädetyn palveluksen suorittamisen estävät syyt. Erityisolosuhteisiin tarkoitettua siviilipalvelushakemuksiin kohdistettua vakaumuksentutkintaa laajennetaan perustellusti. Puolustuskyvyn turvaamiseksi kriisi- ja uhkatilanteissa on tärkeää, että järjestelmää ei

käytetä väärin. Esityksessä todetaan, että siviilipalvelukseen hakeutumisen taustalla voi olla myös muita kuin vakaumukseen perustuvia syitä.

Esityksessä on tehty vertailua eri maiden käytäntöjen välillä. Lakitekstissä mainitaan useaan otteeseen sotilaallinen tai aseellinen maanpuolustus. Itävallassa siviilipalvelusta suorittaville velvollisille määrätään 15 vuoden kielto hankkia tai pitää hallussa aseita tietyin poikkeuksin. Kreikassa vaihtoehtoista palvelusta ei voida hyväksyä, jos henkilö on 1) palvellut aseellisissa joukoissa vakaumuksen omaksumisen jälkeen, 2) hakenut tai saanut aseenkantoluvan, osallistunut tapahtumiin tai harrastuksiin, joissa käsitellään aseita tai 3) henkilö on tuomittu tai häntä epäillään rikoksesta, johon liittyy aseiden käyttöä tai laitonta väkivaltaa.

Mikäli vakaumus aidosti estää sotilaalliseen tai aseelliseen maanpuolustukseen osallistumisen, niin sen tulisi olla samalla peruste myöntämättä henkilölle aselupia joko määräajaksi tai kokonaan. Vastaavalla tavalla tulisi käsitellä niitä henkilöitä, jotka on vapautettu asepalveluksesta mielenterveydellisin perustein. Jo myönnettyt aseluvat tulisi myös perua henkilön siirtyessä siviili- tai täydennyspalvelukseen.

Reserviläisliitto esittää, että ampuma-aselain 45 § (Aseluvansaajaa koskevat edellytykset luonnolliselle henkilölle) ja 67 §:ien (Lupien peruuttaminen) tekstejä tarkistetaan vastaamaan edellä esitettyä periaatetta. Liiton esitys ei sen tulkinnan mukaan loukkaa yhdenvertaisuutta, jos ampuma-aselakiin tehdään muutos ja aselupaa ei liiton esityksen mukaan hyväksyttäisi, koska kyseessä on jatkumo henkilön vakaumuksen perusteella tekemään päätökseen.

Nenonen Minna
Reserviläisliitto ry